Το έργο των πατέρων και το έργο των φιλοσόφων (Στυλιανός Παπαδόπουλος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 7 Αυγούστου, 2013

ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΜΟΣ Α' ΑΘΗΝΑ 1977 σ.σ. 58-61

Συχνά
οι ερευνητές και αποτιμητές της πνευματικής προσφοράς των φιλοσόφων και των Πατέρων δημιουργούν παρεξηγήσεις που οδηγούν σε απαράδεκτη υποτίμηση των Πατέρων και του έργου τους. Το συνηθέστερο πρίσμα, κάτω από το οποίο θεωρείται συγκριτικά το πρόβλημα, είναι το εξής:

Οι
Πατέρες, υποχρεωμένοι να είναι παραδοσιακοί, γίνονται φορείς και μόνον ερμηνευτές της αληθείας, την οποία μάλιστα δεν απέκτησαν με ζήτηση επίπονη, αλλά έλαβαν από την Εκκλησία ή την αποκάλυψη του Θεού. Με τους φιλοσόφους συμβαίνει το αντίθετο. Οι φιλόσοφοι αναζητούν με άπειρη αγωνία την αλήθεια, που οι Πατέρες έχουν έτοιμη. Στο έργο λοιπόν του φιλοσόφου έχομε την πρωτοτυπία, η οποία λείπει από το έργο του Πατρός. Και η τελική αξιολόγηση του Πατρός και του φιλοσόφου εξαρτάται από την πρωτοτυπία. Όλα όμως αυτά δεν είναι παρά μία σχολαστική θεώρηση του θέματος, που προδίδει άγνοια και ανεπίτρεπτη αφέλεια εκείνου που την επιχειρεί και την αποδέχεται.

Οι
Πατέρες οπωσδήποτε είναι φορείς κι εκφραστές της αληθείας, που φέρεται διατυπωμένη στη Γραφή και την Παράδοση. Αλλά τούτο σε καμμία περίπτωση δε σημαίνει κάτι το εύκολο κι έτοιμο. Κατ' αρχήν η προσέγγιση και η θεολογία της αληθείας σε βαθμό αξιόλογο προϋποθέτει την αναβίωση από το πρόσωπο της αληθείας, η οποία και για τον απλό πιστό είναι έπαθλο υπαρξιακού αγώνα. Η αποκάλυψη του Θεού, παρέχεται μόνο στον άνθρωπο που κατ' εξοχήν μοχθεί για την αλήθεια. Έπειτα το έργο των Πατέρων ευρίσκεται πέρα από την αναβίωση της αληθείας. Έργο τους είναι: α) η έκφραση της αληθείας της Παραδόσεως στη γλώσσα της εποχής και μέσω της ιδιομορφίας των ανθρώπων. Η δυσκολία έγκειται στο ότι η προς έκφραση αλήθεια δεν είναι στατική πραγματικότης. Και άρα η διαδικασία της θεολογίας αποβαίνει έργο καθαρά δημιουργικό. Η θεολογία μιας εποχής εκφράζει την προσπάθεια του θεολόγου να νικήση το πνευματικό περιβάλλον

και να πείση γι' αυτό τον οποιοδήποτε πιστό της Εκκλησίας, να πείση περί του ότι το κήρυγμα και η θεολογία αγκάλιασαν τον άνθρωπο με τα προβλήματά του και τον ελευθέρωσαν από τις ποικίλες απατηλές αγκάλες που άλλοτε τον περιέσφιγγαν. Πρόκειται για τη δημιουργία ενός ολόκληρου κόσμου, σχεδόν νέου κάθε φορά, αφού ο θεολόγος καλείται να υψώση το κατασκεύασμά του, να πραγματοποιήση τη νίκη του, σε κόσμους κάθε φορά διάφορους, σ' εποχές άλλες, σε πνευματικό χώρο που συνεχώς μεταβάλλεται. Έργο ακόμη των Πατέρων είναι β) να εισέλθουν βαθύτερα κι ευρύτερα στην ήδη γνωστή αλήθεια, τούτο αποτελεί τη δυσχερέστερη διαδικασία στο χώρο της θεολογίας. Βάσει -αυτής όμως έχομε τις εκάστοτε διευρύνσεις της διδασκαλίας της Εκκλησίας, δηλ. τις λύσεις στα εκάστοτε κρίσιμα προβλήματά της. Αλλά και χάρη στη διαδικασία αυτή γίνονται μερικοί θεολόγοι Πατέρες και Διδάσκαλοι, γίνονται πρόσκοποι στην Ιστορία γενικά του πνεύματος και του πολιτισμού.

ΟΙ
Πατέρες αγωνιούν, κοπιάζουν, αναλίσκονται κυριολεκτικά για να πραγματώσουν την προσφορά τους, που είναι κάτι το νέο από πολλές πλευρές και χωρεί πέρα του σημείου στο οποίο είχαν σταθή οι προγενέστεροί τους θεολόγοι. Αναζητούν και είναι πρωτότυποι όπως και οι φιλόσοφοι. Διαφέρουν όμως ριζικά οι μεν από τους δε στο είδος και την ποιότητα της μεθόδου και της προσφοράς. Οι φιλόσοφοι παρουσιάζουν αλήθεια του μέτρου της διεργασίας των λογικών δεδομένων, της ενοράσεως, της φαντασίας και της μελέτης της φύσεως. Οι Πατέρες δημιουργούν τη θεολογία της εποχής με την αναβίωση της αλήθειας της Παραδόσεως και εκφράζουν σε θεολογικά σχήματα την ευρύτερη εμπειρία της θείας αλήθειας, δηλ. της μόνης πραγματικότητος.

Από
έποψη μεθόδου το σπουδαιότερο σημείο που διαφοροποιεί θεμελιακά το έργο των Πατέρων και των φιλοσόφων μπορεί να συνοψισθή στα εξής: Ο φιλόσοφος θεωρητικά τουλάχιστον διανοείται και στοχάζεται ανεξάρτητα προς τη σκέψη των προγενεστέρων του, δηλαδή δε δεσμεύεται βασικά από την απάντηση που άλλοι φιλόσοφοι έδωσαν στο πρόβλημα που και αυτός ερευνά. Φιλοδοξεί να δώση προσωπική λύση στο αίνιγμα του κόσμου και να πείση για την ορθότητα ή την ευλογοφάνεια της αυτόνομης σκέψεώς του. Έτσι με την παρουσία κάθε μεγάλου φιλοσόφου έχομε και νέα ερμηνεία ή κατάλυση του μυστηρίου κόσμος, με τη δημιουργία ενός συστήματος φιλοσοφικού, στα όρια του οποίου οφείλει να κινείται ο άνθρωπος. Νέο φιλοσοφικό σύστημα σημαίνει νέα γνωσιολογική μέθοδο και άρα νέα οριοθέτηση. ΤΟ αντίθετο συμβαίνει με τους Πατέρες. Ο Πατήρ δεν εργάζεται ερήμην του πνευματικού πλούτου της Εκκλησίας. Υποχρεωτικά είναι δυναμικός φορέας κι ερμηνευτής

των στοιχείων που οι προγενέστεροί του Πατέρες προσέφεραν στο χώρο της διδασκαλίας της Εκκλησίας. Και το νέο του βήμα, η προσωπική του προσφορά, συνιστά: το άνοιγμα ενός ακόμη παράθυρου για την αλήθεια στα ήδη υπάρχοντα τη διεύρυνση του πνευματικού ορίζοντα· το περαιτέρω άνοιγμα των πτερών για νέες πνευματικές εμπειρίες την υπόδειξη ότι, εκκινώντας από το σταθερό έδαφος της Παραδόσεως, δεν υπάρχουν όρια και φραγμοί στη θεία εμπειρία και γνώση έξω από την ανθρώπινη αδυναμία. Ο φιλόσοφος κατασκευάζει νέα οικοδομή, χρησιμοποιώντας αν θέλη και υλικά αχρηστεμένης από τον ίδιο παλαιάς οικοδομής. Ο Πατήρ συνεχίζει την ανέγερση ανύψωση της οικοδομής που ήδη υπάρχει. Ο πρώτος, με την αυτόνομη σκέψη του, αμφισβητεί και καταλύει το παρελθόν · ο δεύτερος, με τη θεόνομη σκέψη του, καταφάσκει και συνεχίζει το παρελθόν, που έτσι γίνεται πάντοτε παρόν.

(Πηγή: egolpion.com)